

Helmi Järviluoma

Keinuntaa

– tasapainoilua tekemisen ja kritiikin välillä

Helmi Järviluoma (helmi.jarviluoma@uef.fi) on kulttuurintutkimuksen professori emerita Itä-Suomen yliopistossa. ORCID: 0000-0002-8567-5001.

DOI: 10.51816/musiikki.154737

Keimuntaa

– tasapainoilua tekemisen ja kritiikin välillä

Helmi Järviluoma
.....

Kaksi ruskeaa tyttöä ystävystyy kirkon tanssikurssilla, mutta vain toisella heistä on lahjoja. Toinen lapsista taas on merkillisen viehtynyt vanhojen elokuvien musiikkiin ja steppauskohtauksiin, joita valkoihoiset filmitähdet usein tähdittävät.

Ahmin kesällä Zadie Smithin paksun eepoksen *Swing Time* (2016).

Rytmejä rakastavien tyttöjen piinaavan monimutkainen, yhtäkkiä happamoituva ystävyys säilyy koko ajan kirjan pohjavireenä. Loppupuolta hallitsee kuitenkin päähenkilön kiemurtelu Madonnaa muistuttavan laulajan, Aimeen, henkilökohtaisena assistenttina. Laulaja on eräänlainen hyvää tarkoittava hölmö, joka hääää hyvän tekijänä Afrikassa, pikemminkin ryöstää kuin adoptoi itselleen afrikkalaisen vauvan ja nappaa köyhän, kouluja käyneen miehen kylästä rakastajakseen.

Juuri kun syvää ihailua henkäillen sain *Swing Timen* päätökseen, Englannin Southportista kantautui hirvittävä uutinen. Taylor Swift -teemainen tyttösten tanssikurssi päättyi verilöylyyn: 17-vuotias mies tappoi 6-, 7- ja 9-vuotiaat tytöt ja haavoitti kymmentä tyttöä tai opettajaa. Venäjän valtiollista mediaa myöten alkoi levitä valeuutisia, joiden mukaan mies oli kanaalin yli tullut turvapaikanhakija. Ympäri Englantia levisi mellakointa, moskeijoita kivitettiin ja turvapaikanhakijoita majoittavaan hotelliin hyökättiin. Mellakointia yritettiin vaimentaa kertomalla, että murhaaja on syntynyt Cardiffissa, Walesissa, ja on toisen polven maahanmuuttaja Ruandasta.

Murhaajan motiivit ovat toistaiseksi jääneet mysteeriksi. Mediakirjoittelu kuitenkin herätti ainakin minussa tunteen, että toisilleen vastakkaisia kategorioita ja kategoriapiirteitä heräteltiin voimakkaasti ihmisten mieliin. Tanssikurssi kantoi omavoimaisen ja menestyneen, Trumpiakin avoimesti haastaneen laulajanaisen nimeä. Murhatut tytöt olivat kuvissa suloisia ja someteksteissä heitä kuvailtiin lahjakkaiksi. Raivoa ja väkivaltaa herättänyt valhe murhaajasta turvapaikanhakijana ammuttiin alas, mutta samalla Axel Rudakubana kategorisoitiin vähäosaiseksi, mustaksi ja mahdollisesti neuropoikkeavaksi.

Toivon: älkää lopettako Taylor Swift -tanssikouluja! Älkääkään lopettako vaikeiden asioiden tutkimista ja tekemistä!

Mieleen on etsimättä muistunut turvapaikan hakijoita musiikin ja tanssin avulla voimaannuttamaan pyrkinyt Kuuluvaks-projekti, jota vedimme yhteistyössä Taru Leppäsen ja Jouni Piekkarin kanssa. Innostuimme Tarun kanssa tuolloin, parikymmentä vuotta sitten feministisestä pedagogiikasta: Patti Latherin eksymisen metodologiasta; bell hooksista, joka kysyy, miksi niin monet edistykselliset tutkijat pitävät naiivina sitä ajatusta, että elämämme pitäisi olla politiikkamme elävä esimerkki (1994, 48).

Swing Timen päähenkilö on mukana Aimeen touhuissa, ja kokee kasvavaa epämukavuutta Afrikka-hyvän tekeväisyyden edetessä. Keinuntaa, keinuntaa – teit niin tai näin, aina väärin päin: tyttöjen kouluissa on hyvätkin puolensa, mutta toisaalta Aimee järjestää häikäilemättömiä rahan ja vallan näytöksiä. Päähenkilökin tajuaa olevansa diasporaturisti.

Patti Lather ja bell hooks kannustavat yrittämään eksymisten uhallakin, ja niin teimme mekin Kuuluvaks-projektissa, vaikka välillä löimme päätämme Pansion mäntyyn (Järviluoma ja Leppänen 2004). Taru Leppäsellä on koko tähänastisen uransa ajan ollut mainio kyky havaita ne ongelmat ja hankaluudet, joiden rinnalla on syytä pysyä ja pinnistellä: kuten biologi, tieteenfilosofi ja feministinen teoretikko Donna Haraway meitä houkuttelee tekemään kirjassaan *Staying with the trouble*. Leppänen tarttuu hankaliin asioihin, vaikka välillä tulee kuraa silmille vaikkapa *Su-vivirsi-keskustelujen* yhteydessä. Hänen mielipidekirjoituksensa koululaulujen sisältämästä nationalismista herätti Homma-forumilla intohimoja, ja myös Kuuluvaks-tutkimuksemme nostatti nimemme esiin tympeällä rasistisella keskustelufoorumilla.

Tätä voi kutsua halutessaan vaikkapa termillä *response-ability* (Haraway 2016; ks. myös Kaartinen 2024, 29) eli vastuullisuuden harjoittelemiseksi. Se tarkoittaa esimerkiksi metelin nostamista hyvinkin arkisista asioista, olemassa olevien järjestysten säröyttämistä ja samalla sitä, että luodaan eletävämpää maailmaa kaikille.

Lisää luettavaa:

Haraway, Donna. 2016. *Staying with the Trouble. Making Kin in the Chthulucene*. Durham: Duke University Press

Järviluoma, Helmi ja Leppänen, Taru. 2004. "Jos metsään haluat mennä nyt": osallistava musiikkietnografia ja eksymisen metodologia". *Kulttuurintutkimus* 21 (3): 34–41.

Kaartinen, Miina. 2024. *Kehkeytyvä selviytyminen ja toinen tieto. Kulttuurisen sosiaalityön kompilaatio*. TaY väitöskirjat 1109. Tampere: Tampereen yliopisto.

Leppänen, Taru. 2000. *Viulisti, musiikki ja identiteetti – Sibelius-viulukilpailu suomalaisessa mediassa 1995*. Suomen Etnomusikologisen Seuran julkaisuja 6. Helsinki: Suomen Etnomusikologinen Seura.

Smith, Zadie. 2016. *Swing Time*. London: Penguin.